

“Det beror på hur man ser det”

**En kvalitativ intervjustudie om elevers upplevelser av strategier,
möjligheter och utmaningar i konfliktsituationer på fritidshemmet baserad
på fiktiva fallbeskrivningar**

Av: Berfin Sahin & Moa Lofterud

Handledare: Claudia Schumann

Fritidspedagogiskt område

Självständigt arbete 15 hp

Grundlärarutbildningen med interkulturell profil med inriktning mot fritidshem,
ordinarie 180hp

Institutionen för utbildningsvetenskap

Södertörns högskola

VT 2026

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

The purpose of this study is to examine and highlight student's perspectives on conflict management in after-school educare, with a particular focus on their perceptions of different strategies, as well as the opportunities and challenges that may arise in conflict situations. The study adopts a qualitative approach and is based on interviews with ten students in grade 3-6. Data collection was carried out using the vignette method, in which the students were asked to respond to fictional cases based on various conflict situations.

The collected material was analyzed thematically and interpreted with support from sociology of childhood and Richard Cohen's conflict pyramid (1995).

The results show that student's experiences of conflict management are largely influenced by educator's ways of interacting with them. In particular, the importance of tone of voice, communication, and educators' ability to demonstrate understanding in conflict situations is emphasized. According to the students, a respectful and calm approach contributes to conflicts being handled more constructively, while a passive and unreflective approach tends to aggravate the situation. It also appears that the underlying causes of conflicts are often being neglected which may result in misunderstandings and students feeling unfairly treated. The opportunity to explain one's causes and to be heard is highlighted as an important aspect of resolving conflicts in a more sustainable way.

A recurring theme in the student's statements is the importance of being able to express their own narrative in conflict situations. Being taken seriously and given the opportunity to contribute to solutions is perceived as significant for their sense of participation and well-being. Furthermore, the results show that conflicts can serve as valuable learning opportunities for communication skills and the ability to understand the perspectives of others.

In summary, the study demonstrates that a responsive and conscious pedagogical approach in which student's perspectives are acknowledged, can contribute to creating better conditions for constructive conflict management in after-school educare and promotes student's social development.

Keywords: school-age educare, student's perspective, conflict management strategies, opportunities, challenges, underlying causes of conflict

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att undersöka och synliggöra elevers perspektiv på konflikthantering i fritidshemmets verksamhet, med särskilt fokus på deras uppfattning om olika strategier samt vilka möjligheter och utmaningar som kan uppstå i konfliktsituationer. Studien har en kvalitativ ansats och bygger på intervjuer med tio elever från årskurs 3–6. Datainsamlingen genomfördes med hjälp av vinjettmetod, där eleverna fick ta ställning till fiktiva cases som var baserade på olika konfliktsituationer. Det insamlade materialet analyserades tematiskt och tolkades med stöd av barndomssociologi samt Cohens konfliktpyramid (1995).

Resultatet visar att elevernas upplevelser av konflikthantering i hög grad påverkas av pedagogers sätt att bemöta dem. Särskilt framträder betydelsen av tonläge, kommunikation och pedagogers förmåga att visa förståelse i konfliktsituationer. Ett respektfullt och lugnt bemötande bidrar enligt eleverna till att konflikter lättare kan hanteras konstruktivt, medan ett passivt och oreflekterat bemötande tenderar att förvärra situationen.

Dessutom framgår det att de bakomliggande orsakerna till konflikter ofta försummas, vilket kan resultera i missförstånd och att elever känner sig orättvist behandlade. Möjlighet till att få uttrycka orsaker och att bli hörd lyfts fram som en viktig aspekt för att kunna lösa konflikter på ett mer hållbart sätt.

Ett återkommande tema i elevernas utsagor är vikten av att få uttrycka sin egen berättelse i konfliktsituationer. Att bli tagen på allvar och ges utrymme för att uttrycka tankar och åsikter i konfliktsituationer upplevs som betydelsefullt för känslan av delaktighet och välbefinnande. Resultatet visar vidare att konflikter kan vara värdefulla lärandetillfällen för kommunikation och förmågan att förstå andras perspektiv.

Sammanfattningsvis visar studien att ett lyhört och medvetet pedagogiskt förhållningssätt där elevernas perspektiv tas tillvara, kan bidra till att skapa bättre förutsättningar för konstruktiv konflikthantering i fritidshemmet och främja elevers sociala utveckling.

Nyckelord: fritidshem, elevers perspektiv, konflikthanteringsstrategier, möjligheter, utmaningar, bakomliggande konfliktorsaker

Innehållsförteckning

Abstract	2
Sammanfattning	3
1. Inledning	5
1.1 <i>Bakgrund</i>	5
2. Syfte & frågeställningar	6
2.1 <i>Syfte</i>	6
2.2 <i>Frågeställningar</i>	7
3. Tidigare forskning.....	7
4. Teoretiska utgångspunkter	10
4.1. <i>Barndomssociologi</i>	10
4.2. <i>Cohens konfliktpyramid</i>	11
5. Metod	12
5.1. <i>Urval</i>	13
5.2. <i>Datainsamling: Vinjettmetod</i>	13
5.3. <i>Etiska överväganden</i>	15
5.4. <i>Tematisk analys</i>	15
5.5. <i>Arbetsfördelning</i>	16
5.6. <i>Användning av AI i studien</i>	16
6. Resultat och analys	16
6. 1. <i>Pedagogers bemötande: betydelsen av tonläge och verbala uttryck</i>	18
6.1.2. <i>Analys</i>	20
6.2. <i>Betydelsen av bakomliggande konfliktorsaker</i>	21
6.2.1. <i>Analys</i>	23
6.3. <i>Betydelsen av rätten till sin egen historia</i>	24
6.3.1 <i>Analys</i>	25
7. Diskussion	26
7.1. <i>Metoddiskussion</i>	28
9. Referenser	32
9.1 <i>Bilaga 1: Information och Samtyckesblankett</i>	34
9.2 <i>Bilaga 2: Fiktiva fallbeskrivningar</i>	36

1. Inledning

Konflikter är en naturlig del av barns liv, men vad det betyder beror på hur man ser det. Inom fritidshemmets verksamhet, där elever möts i sociala sammanhang, uppstår dagligen situationer där olika viljor, perspektiv och känslor krockar. Fritidshemmet och skolan kan därför ses som en central arena för konflikter (Pihlgren 2019, s. 250), men även som en miljö där dessa konflikter kan erbjuda värdefulla lärandetillfällen.

När elever möts finns det möjlighet att utveckla sociala förmågor, empati och olika sätt att hantera meningsskiljaktigheter på. Samtidigt begränsas konflikter inte bara till händelserna, utan om hur de upplevs. Det är därför viktigt att lyssna till elevernas egna åsikter och hur de ser på konfliktsituationer och vilka tillvägagångssätt de upplever som lämpliga. Holmberg (2019, s. 12) påpekar att konflikter mellan elever vanligtvis sker under deras fria tid, vilket gör fritidshemmet till en särskilt relevant miljö att undersöka. Skolan och fritidshemmet utgör en komplex miljö där olika värderingar och perspektiv möts (Pihlgren 2019, s. 17). I detta sammanhang är avsikten med den här studien att belysa elevernas syn på hantering av konflikter i fritidshemmet och att undersöka hur de upplever strategier, möjligheter och utmaningar av konfliktsituationer i fritidshemmet.

1.1 Bakgrund

Konflikter är ett aktuellt ämne inom skolan och fritidshemmets verksamhet.

Skolan kan förstås som en konfliktarena, då det är en plats där individer spenderar en stor del av sin tid. Skolan är platsen där elever utvecklas och formar sin identitet och möter olika perspektiv (Pihlgren 2019, s. 17). I denna miljö uppstår naturliga motsättningar mellan individer med skilda erfarenheter, behov och värderingar. Begreppet konflikt definieras enligt Nationalencyklopedin (NE) ”motsättning som kräver lösning”. En konflikt påverkas i sin tur, av hur den hanteras (Hakvoort 2019, s. 41). Därmed är det viktigt att inte enbart betrakta konflikter som negativa händelser, utan även som en del av det sociala samspelet mellan elever i fritidshemmets verksamhet.

Hakvoort (2019, s. 35) betonar att lärare har en central roll i konflikthantering och att konflikter bör hanteras på ett konstruktivt sätt. Enligt socialpsykologerna Johnson och Johnson som Hakvoort refererar till (2019, s. 35), kännetecknas konstruktiv konflikthantering av att de inblandade parterna känner sig nöjda med lösningen, att relationerna stärks samt att deras förmåga att hantera framtida konflikter utvecklas. Samtidigt kan det finnas utmaningar i

hur konflikter bemöts. Ofta kan uppmärksamheten riktas mot en viss elev eller på att snabbt lösa problemet, i stället för att förstå vad som ligger bakom konflikten. Hakvoort menar att ett mer gynnsamt förhållningssätt kan vara att utgå från den specifika situationen och sträva efter att belysa de olika perspektiven i konflikten (2019, s. 42).

Konflikter bör inte enbart ses som negativa händelser, utan kan också utgöra en chans för lärande. Fritidshemmet utgör en plats där många elever spenderar sin fria tid och är en plats där många konflikter uppstår. Holmberg (2019, s. 12) menar att det finns unika möjligheter att arbeta med konflikter som en del av elevernas sociala utveckling. Genom att betrakta konflikter som möjligheter till lärande kan eleverna utveckla metoder för att hantera meningsskiljaktigheter, få en bättre förståelse för andras synpunkter och förbättra sin sociala utveckling. Detta kräver dock att konflikter inte bara blir lösta, utan också bearbetade på ett sätt som ger eleverna chansen att tänka efter och växa. Mot denna bakgrund blir det särskilt viktigt att fokusera på hur elever upplever konflikter och hantering av dessa i fritidshemmet. Deras insikter kan ge en mer grundlig förståelse för vilka strategier som anses vara effektiva och vilka hinder som förekommer i verksamheten.

Sammanfattningsvis framträder ett behov av att fördjupa förståelsen för hur elever själva ser på konflikthantering i fritidshemmet. Tidigare studier framhäver vikten av att hantera konflikter på ett konstruktivt sätt utifrån pedagogernas perspektiv, men för att utveckla arbetet ytterligare är det också viktigt att lyssna på elevernas erfarenheter och uppfattningar. Genom att analysera hur eleverna uppfattar olika metoder av konflikthantering, kan studien därmed bidra med kunskap om vilka arbetssätt som upplevs som meningsfulla och utvecklande i praktiken. Därmed formuleras nedan studiens syfte och frågeställningar.

2. Syfte & frågeställningar

2.1 Syfte

Syftet med denna studie är att synliggöra elevers perspektiv på ett urval av strategier för konflikthantering på fritidshemmet utifrån fiktiva fallbeskrivningar.

2.2 Frågeställningar

- Hur beskriver elever sin upplevelse av olika strategier för konflikthantering på fritidshemmet som exemplifieras i utvalda fiktiva fallbeskrivningar?
- Hur resonerar eleverna kring möjligheter och utmaningar av olika strategier för hantering av konflikter?

3. Tidigare forskning

Konflikter är en naturlig del i fritidshemmets verksamhet, genom att lyfta elevernas upplevelser och idéer av konfliktsituationer kan elever och pedagoger tillsammans hitta olika strategier. Tidigare forskning visar hur olika strategier och modeller kan fungera som verktyg i hantering av konflikter, samt hur skolans fysiska miljö och relationer mellan lärare och elever utgör en viktig grund för konflikthantering.

Konflikter och lärarperspektiv:

Hakvoort, Larsson och Lundström (2020) lyfter i sin studie betydelsen av vanligt förekommande konflikter som uppstår i skolan. Forskning visar att händelser som kan tyckas vara obetydliga ofta leder till irritation och spänningar i undervisningen. Därför är det viktigt att studera dessa situationer, särskilt eftersom de är vanliga och kan utvecklas till större problem om de inte kan hanteras på ett genomtänkt sätt (Hakvoort, Larsson & Lundström 2020, s. 785–786). Centralt i studien är att inte enbart lyfta vilka konflikter som inträffar, utan främst hur lärarna uppfattar den aktuella situationen. En utgångspunkt är lärarens tolkning av den aktuella situation som uppstår samt dess påverkan av hur läraren agerar. Hur en lärare tolkar elevens beteende som en medveten störning eller som ett uttryck för stress, kan ha betydelse för lärarens reaktion (Hakvoort, Larsson & Lundström 2020, s. 785–786). Studien belyser att konflikter i klassrummet inte endast definieras av den inträffade situationen, utan främst av individens uppfattning om vilken strategi som bör tillämpas för att hantera den specifika konflikten på (Hakvoort, Larsson & Lundström 2020, s. 786–788). Studien genomfördes i Sverige, syftet var att belysa lärares perspektiv av konflikters ursprung samt vilken metod läraren ansåg var lämplig att tillämpa för den aktuella konflikten. Studien kunde därmed undersöka relationen mellan förståelse och strategi på ett mer ingående sätt än tidigare studier (Hakvoort, Larsson & Lundström 2020, s. 789–792).

I studien identifierades 22 teman relaterade till strategier, där vissa syftade till att snabbt återfå kontrollen över situationen genom att ignorera mindre störningar eller ge korta tillsägelser. Andra strategier fokuserade på det långsiktiga arbetet, såsom enskilda samtal med eleven för att bygga förtroende, eller anpassning av undervisningen för syftet att skapa tydlighet och begriplighet för eleven. Studien belyser därmed att konflikter oftast är kontextberoende och tillämpning av lämplig strategi vanligtvis är beroende av den specifika situationen (Hakvoort, Larsson & Lundström 2020, s. 796–799).

Konflikter och elevperspektiv:

Scherzinger & Wettstein (2019) belyser vidare vilken påverkan distraktionsmoment kan ha för elevers upplevelse av undervisningen. Studien genomfördes på en mellanstadieskola i Schweiz, elevperspektivet framhävs särskilt i denna studie och resultaten visar att eleverna ofta hade en gemensam syn på hur undervisningen fungerar. Klassrumsmiljön var en faktor som påverkade elevernas upplevelse av studiero. I studien framkom dock vissa individuella skillnader i elevernas erfarenheter av en väl fungerande undervisning. Flertalet elever upplevde klasslärares undervisning i mer positiv bemärkelse i jämförelse med ämneslärares (Scherzinger & Wettstein 2019, s. 111–112). I en svensk fritidshemskontext kan detta relateras till den betydelse relationer kan ha för elevers upplevelse av en positiv undervisningsmiljö. Eftersom fritidshemslärare följer eleverna under hela skoldagen, finns särskilda förutsättningar att tidigt identifiera de sociala spänningar som uppstår mellan elever.

Konflikter som pedagogiska lärtillfällen:

Den svenska läroplanen understryker vikten av skolan som en stödjande arena för elevers utveckling av demokratiska värderingar, samarbetsförmåga, samt en beredskap för att diskutera skilda perspektiv och därmed hantera meningsskiljaktigheter (Hakvoort & Olsson 2014, s. 534). Hakvoort och Olsson (2014) belyser i sin studie hur konflikter i skolan ofta betraktas som enbart negativa och därför tenderar att stoppas genom disciplinära åtgärder eller vuxnas ingripande som en primär lösning. Ett sådant arbetssätt riskerar att gå miste om det pedagogiska tillfälle en konfliktsituation kan ge för elevers utveckling av att framföra sina åsikter, och vara lyhörda för att kunna komma fram till gemensamma lösningar (Hakvoort & Olsson 2014, s. 537–538).

Hakvoort (2010) lyfter i sin studie Richard Cohens (1995) modell Konfliktpyramiden som en modell för att skolor systematiskt ska kunna arbeta med konflikthantering (Hakvoort 2010, s.157–158). Cohens modell (1995) används också i föreliggande studie som teoretisk utgångspunkt och kommer i vår studie att förklaras mer ingående i avsnittet teoretiska utgångspunkter.

Hakvoort diskuterar komplexiteten i att välja rätt strategier och att kartläggning av konflikter i skolan kan vara en utgångspunkt för att kunna identifiera konflikters ursprung. Genom kartläggning kan lärare och elever tillsammans identifiera och analysera de vardagliga konflikter som uppstår under skoldagen. På så sätt kan konflikter bli synliga i ett tidigt skede, i stället för att agera när konflikten väl skett (Hakvoort 2010, s. 166). Hakvoort betonar vidare betydelsen av de inblandade parternas uppfattning av en konflikt, samt elevernas egna upplevelser av konfliktsituationer och deras förslag på lösningar som allt för sällan uppmärksammas (Hakvoort 2010, s. 166). Därför anser vi det vara betydelsefullt att elever får berätta sin historia utifrån sitt eget perspektiv vilket också utgör kärnan i vår studie. Hakvoort (2010) understryker att valet av lösningsstrategi måste vara adekvat i förhållande till konfliktens specifika kontext (Hakvoort 2010, s. 166). Hakvoort (2010, s. 166) menar att lärare ofta tillämpar generella, regelstyrda strategier oavsett konfliktens karaktär. Ett exempel Hakvoort betonar i studien är när elever hamnar i konflikt om regler i en lek, läraren kliver då ofta in med normativa uppmaningar om att ”alla måste vara snälla mot varandra”. Problemet grundar sig dock inte alltid i att eleverna saknar kunskap om regler eller socialt beteende, i själva verket kan konfliktens bakomliggande orsak vara en tidigare dispyt eller andra bakomliggande faktorer som kan behöva hanteras på ett annat sätt (Hakvoort 2010, s. 166).

Tidigare forskning utgår i hög grad från lärares perspektiv och val av strategier. Det finns ett stort värde i att undersöka hur lärare och elever tillsammans kan forma system och verktyg för att hantera konflikter på fritidshemmet. För att elever ska få kunskap och utveckla förmågan att hantera olika konflikter förutsätter det att vi vuxna besitter kunskap om elevers faktiska upplevelser och kan erbjuda adekvat stöttning. För att få eleverna delaktiga i denna process är det ytterst angeläget att öka kunskapen om elevernas upplevelser, perspektiv och förståelse, och att lyssna på deras utsagor och ta deras perspektiv på allvar.

4. Teoretiska utgångspunkter

4.1. Barndomssociologi

Att barn är kompetenta aktörer till att komma fram till egna idéer och besitter egna resonemang och erfarenheter är en syn barndomssociologin förespråkar (Källström 2022, s. 93). Barns perspektiv är även en central aspekt inom barndomssociologin vilket är i linje med vår studies syfte att synliggöra elevers perspektiv (Holmberg 2020, s. 45). Holmberg poängterar dock att det finns en distinktion mellan barns perspektiv och barnperspektiv vilket kan vara av vikt att belysa (Holmberg 2020, s. 41–45).

Begreppet barnperspektiv definieras utifrån ett vuxenperspektiv och fungerar mer som ett tillvägagångssätt för att rikta uppmärksamheten mot barn och deras förhållanden. Betoningen ligger på vad det innebär att vara barn vid en viss tidpunkt och i ett specifikt sammanhang (Holmberg 2020, s. 41–45). Vidare handlar det om att stödja barn som en samhällsgrupp och lyfta fram hur vuxnas beslut påverkar deras livssituationer. I detta sammanhang anses barnperspektivet ofta vara relaterat till principen om vad som är bäst för barnet, även om betydelsen kan variera beroende på vem som gör tolkningen (Holmberg 2020, s. 41–45).

Barns perspektiv innebär i stället barnens egna uttryck, tankar och upplevelser vilket handlar om hur de uppfattar och beskriver sina liv (Holmberg 2020, s. 41–45). Vidare nämns att vuxna inte helt och hållet kan förstå barns perspektiv. Men de kan vara lyhörda och framhäva det. Holmberg (2020, s. 41–45) menar att barn är aktiva i skapandet av sina egna sociala liv och därmed inte är passiva mottagare av vuxnas påverkan. Ett centralt begrepp i detta sammanhang är barnsyn, vilket avser hur vuxna definierar vad ett barn är och vilka villkor som hänger ihop med denna uppfattning. Synen på barn påverkar i sin tur hur barn bemöts samt vilka möjligheter de erbjuds i olika situationer. På samhällsnivå framträder detta genom exempelvis styrdokument, vilka betonar att barn ska ses som kompetenta och delaktiga aktörer, med mer rätt att påverka frågor som berör barnen själva (Holmberg 2020, s. 41–45). Ett tillvägagångssätt för pedagoger att tillsammans med elever kunna hitta verktyg och strategier för hantering av konflikter kan vara genom att på ett systematiskt sätt tillämpa olika arbetsmodeller. Vi har i denna studie valt att fokusera på Cohens konfliktpyramid (1995).

4.2. Cohens konfliktpyramid

Fredsforskaren Richard Cohen skapade arbetsmodellen Konfliktpyramiden (1995) som kan användas som ett verktyg för att hantera konflikter på ett mer konstruktivt sätt. Modellen har använts mycket inom skolans kontext och dess syfte är att få en helhetsbild av konflikter för att lättare kunna identifiera orsak och samband i konfliktsituationer.

Pyramiden består av fyra nivåer och en helhetsbild kan enligt Cohen (Hakvoort 2020, s. 44) endast uppnås genom att inkludera samtliga nivåer och dess innebörd. De olika nivåerna har varierande yta, vilket Cohen (1995) menar symboliserar hur mycket fokus som bör riktas till varje nivå. Den största ytan utgörs exempelvis av den förebyggande nivån, där skolan ska fungera som en redan stöttande och trygg miljö för konflikthantering. I *Konflikthantering - professionellt lärarskap* har Hakvoort och övriga författare vidareutvecklat en mer utförlig variant av pyramiden, anpassad efter skolans specifika kontext. Vi har i denna studie därmed valt att utgå från Hakvoorts version av pyramidens fyra nivåer, vilka redogörs för nedan (2020, s. 44–46):

- *Förebygga*: Den första nivån i pyramiden utgör den största och innefattar skolan som en redan fungerande stöttande miljö som arbetar förebyggande för att motverka eskalering av konflikter. Det förebyggande arbetet innefattar kunskap om hur värdegrundsfrågor, social medvetenhet, perspektivtagande och kommunikationsövningar kan tillämpas och vilken betydelse dessa insatser kan ha i konfliktsituationer (Hakvoort 2020, s. 44–45).
- *Hantering*: Den andra nivån aktualiseras när en konflikt väl uppstått, fokus är att lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. De inblandade parterna ska genom förhandling försöka komma fram till eventuella lösningar. Det poängteras att konflikter är en naturlig del av vardagen, men genom tillämpning av olika verktyg är dess syfte att försöka lösa konflikter på ett konstruktivt sätt som bidrar till konsensus för alla parter utveckling och lärande. (Hakvoort 2020, s. 45).
- *Hjälp*: Den tredje nivån beskrivs som ”konflikter som medlas”. Tredje nivån aktualiseras när de inblandade parterna är i behov av stöd och strategier av en hjälpare part, förslagsvis en pedagog. Det betonas att den hjälpare parten inte ska lösa konflikten, utan

agera som en stödjande part för de inblandade parterna på bästa sätt kan hitta tillbaka till att hantera konflikten på ett konstruktivt sätt (Hakvoort 2020, s. 45).

- *STOPP*: Den fjärde och sista nivån berör ”skiljedömda konflikter”. Fjärde nivån aktualiseras endast när konflikter inte kunnat lösas på ett konstruktivt sätt och i stället övergått till riskfyllda eller destruktiva beteenden. Det betonas att det inte är själva konflikten som ska stoppas, då konflikter i sig inte är förbjudna, utan fokus ligger på att hantera oacceptabla beteenden som uppstått.

Det finns en rad olika strategier för hantering av konflikter och därmed har vi i denna studie valt att begränsa oss till konfliktpyramiden (Cohen 1995). Vi anser modellen som ett tämligen relevant verktyg för konflikthantering i fritidshemmets kontext. Modellen grundas i tidigare forskning och beprövad erfarenhet och kan därför fungera som en teoretisk arbetsmodell (Hakvoort 2010). Viktigt att poängtera är att det finns andra väletablerade arbetsmodeller i hantering av konflikter och vi förespråkar därmed inte Cohens konfliktpyramid (1995) som enda metod. På grund av studiens tidsbegränsning och en strävan efter koherens genom hela arbetet valdes endast en modell, som tillsammans med barndomssociologi utgör våra teoretiska utgångspunkter i studien.

5. Metod

Studiens metodavsnitt inleds med ett väl övervägt urval för studiens syfte. Vidare redogör vi för val av metod för datainsamling samt tillvägagångssätt. Avsnittet redogör också de etiska övervägande vi har tagit i beaktande. Slutligen redogör vi för val och tillämpning av analysmetod och hur arbetet har fördelats under processens gång samt studiens användning av AI. I studien tillämpas kvalitativ metod då syftet med kvalitativa metoder är att få en insikt i idéer och erfarenheter kring ett fenomen (Ahrne & Svensson 2023, s. 9–10). Syftet med denna studie är att undersöka elevers upplevelse av olika strategier för konflikthantering på fritidshemmet samt vilka möjligheter och utmaningar som kan utläsas från elevernas utsagor. En kvalitativ metod kan skapa förutsättningar för oss att få en tydligare inblick i elevernas tankar, erfarenheter och känslor kring konfliktsituationer och ger således en djupare förståelse av hur konflikter kan tolkas ur elevernas perspektiv.

Detta innebär att studien utgår från en kvalitativ forskningsansats, med betoning på att förstå hur elever uppfattar och ger mening åt konfliktsituationer. Det innebär att ta del av elevernas egna upplevelser och att tolka dessa aspekter utifrån deras perspektiv, i jämförelse med att försöka mäta eller generalisera resultaten. Enligt Ahrne och Svensson (2023, s. 10–11) kännetecknas kvalitativ data av undersökningar som berör individers tankar och känslor. Därför är denna metod särskilt relevant för att undersöka elevernas erfarenheter av konflikthantering på fritidshemmet.

5.1. Urval

I studien tillämpas ett målstyrt urval som innebär att forskaren strategiskt väljer ut deltagare och kontexter utifrån relevans för studiens forskningsfrågor, snarare än genom slumpmässiga urvalsmetoder (Bryman 2018, s. 487–498). Syftet är att inkludera de individer som kan bidra med betydelsefull information för att förstå det som undersöks. Urvalet i studien kan förstås som bestående av två nivåer som är vanligt förekommande i kvalitativ forskning (Bryman 2018, s. 487–498). Den första nivån utgörs av valet av kontext. En skola i ett svenskt storstadsområde som valdes ut på grund av relevans för studiens syfte. Skolan bedöms som relevant på grund av ett väl etablerat arbete med konflikthantering. Den andra nivån utgör studiens urval av deltagare-elever från årskurs 3–6, där totalt tio elever deltog. Urvalet av deltagande elever valdes utifrån de elever som var intresserade av att delta och som fick godkännande av vårdnadshavare. I vår studie deltog elever både från fritidshem och fritidsklubb vilket bidrar till ett bredare urval av olika perspektiv. I enlighet med Brymans beskrivning av målstyrda urval innebär detta att deltagarna har valts utifrån sin relevans för studiens syfte, det möjliggör i sin tur för oss att få en fördjupad förståelse av elevers perspektiv från olika delar av skolan (Bryman 2018, s. 487–498).

5.2. Datainsamling: Vinjettmetod

För att undersöka elevers perspektiv på konflikthantering är det av största vikt att tillämpa den metod vi anser får flest autentiska svar från eleverna. Källström (2022, s. 92) betonar att vi vuxna oftast tror oss veta hur barn tänker och resonerar. Inom barndomssociologin ser man dock barn som kompetenta aktörer i att komma på idéer, och besitter egna resonemang och erfarenheter (Källström 2022, s. 93). Bjereld, Dimker och Hinnfors betonar vikten av att det inte endast handlar om vad man mäter i en studie, det handlar snarare om hur.

Tillvägagångssättet man väljer kan ligga till grund för vilket utfall datainsamlingen får (2009, s. 116). Genom att tillämpa en vinjettmetod stärker det därmed reliabiliteten i det vi mäter i vår studie, då metoden ger förutsättningar för eleverna att uttrycka sina egna idéer om konflikthantering (2009, s. 115–117). I enlighet med Bryman (2018, s. 331–332) innebär en vinjett-teknik att respondenterna får ta del av påhittade scenarier och därmed ta ställning till hur de själva skulle reagera i en liknande situation. Genom att utgå från konkreta situationer minskar risken för oreflekterade svar, jämfört med allmänna frågor. En annan fördelaktig aspekt av vinjettmetod är metodens funktion till förutsättningen att beskriva påhittade situationer, vilket kan framkalla en viss distans till frågorna och göra det lättare för respondenten att uttrycka sina åsikter (Bryman 2018, s. 331–332). För att beakta elevernas olika perspektiv är vinjettmetod ett tillvägagångssätt som ger eleverna förutsättningar för att öppet och fritt uttrycka sina åsikter och idéer.

Genomförande:

Vi skapade fyra fiktiva case som har utgångspunkt i våra egna erfarenheter av vanligt förekommande konflikter som uppstår i fritidshemmets verksamhet vilka presenterades för eleverna under intervjun. Situationerna i de olika cases baseras på hur pedagoger och elever agerar i olika konfliktsituationer och till varje case tillkom två öppna diskussionsfrågor om hur konflikten hanteras (se bilaga 2). Diskussionsfrågorna konstruerades fri för tolkning och åsikt. I enstaka fall behövde situationen eller frågan justeras för ökad trovärdighet och relevans för varje enskild elev.

De öppna intervjuerna genomfördes individuellt i ett lugnt grupprum bredvid klassrummet, detta var till fördel för eleven att få en känsla av att befinna sig i en lugn och trygg miljö där eleven känner sig bekväm. Varje intervju genomfördes under cirka 30 minuter, jag (Berfin) läste upp varje case (eleven fick läsa själv om hen ville), medan jag (Moa) dokumenterade elevens utsaga på dator. Dokumentationen möjliggjorde för bearbetning av data och underlättade för strukturering och noggrannhet för kommande analys. Efter uppläsningen av varje case ställdes diskussionsfrågorna till eleven om hur hen upplevde pedagogens bemötande, samt hur de själva skulle reagera i en liknande situation (se bilaga 2).

5.3. Etiska överväganden

De etiska överväganden vi har tagit i beaktande i denna studie är att allt datamaterial ska vara anonymiserat för respekt mot elevernas integritet, samt att materialet förvaras säkert.

Davidson och Patel (2019, s. 83) tar upp vikten av att ha en etisk medvetenhet när man gör en undersökning. Vår etiska medvetenhet har vi tillämpat genom att utgå från Vetenskapsrådets (2024) fyra etikregler. Den första etikregeln innefattar informationskravet. Det tillämpades genom att studiens syfte informerades till deltagarna, berörd personal samt vårdnadshavare i form av en informations- och samtyckesblankett. Blanketten gavs ut i god tid innan intervjuerna skulle äga rum. De elever som valde att delta i studien gav tillbaka blanketten signerade av vårdnadshavare. I informations- och samtyckesblanketten framgick studiens syfte, samt att materialet endast kommer att användas i utbildningssyfte, och att alla namn är anonymiserade. Vi gav även information om att medverkan är helt frivillig och kan avslutas när som helst, vilken varje deltagare fick information om vid inledning av varje intervju.

Gällande konfidentialitetskravet gav vi information inför varje intervju att elevens svar och personuppgifter anonymiseras och enbart används i studiens syfte. Eleverna fick även tydlig information om att vi inte kommer delge något de berättar på ett sätt som skulle göra det möjligt att härleda vem som har sagt det. Nyttjandekravet har tillgodosetts genom att materialet enbart används i forskningsändamål för studien samt bevaras på ett säkert sätt (Vetenskapsrådet 2024, s. 57–66). Davidson och Patel (2019, s. 85) lyfter även att forskaren ska förhålla sig på ett etiskt och respektfullt sätt. Denna aspekt har tagits i åtanke genom att vår strävan alltid var att samtliga elever som deltog blev bemötta med respekt och lyhördhet för deras tankar och idéer. För att ge förutsättningar till att synliggöra elevernas tankar och idéer har således val av analysmetod gjorts på ett adekvat sätt.

5.4. Tematisk analys

Tematisk analys är ett sätt att arbeta med kvalitativa data som fungerar som ett verktyg för att identifiera olika aspekter och teman som framträder i vår insamlade data. En fördel med tematisk analys är att metoden ger hög grad av spårbarhet och bidrar då till större validitet, eftersom resultat och analys presenteras steg för steg (Alvinius 2023, s. 23). Tematisk analys kommer att vara ett tillvägagångssätt för att besvara studiens syfte och frågeställningar

(Alvinus 2023, s. 11). Studien kombinerar en empiristyrd tematisk analys med en teoristyrd, där barndomssociologi och Cohens konfliktpyramid (1995) är centrala för att förstå konfliktens orsak och samband. Genom att kombinera med en empiristyrd tematisk analys synliggörs de teman som kommer fram i analysen (Alvinus 2023, s. 13), och bidrar till ökad trovärdighet eftersom det finns en tydlig koppling mellan deltagarnas utsagor och hur de förstås i analysen (Alvinus 2023, s. 28).

5.5. Arbetsfördelning

Från starten av vårt examensarbete har vi haft en god kommunikation och samarbetsförmåga, vår studietid har ägt rum på Södertörns högskolebibliotek där vi även haft god tillgång till lämpligt utvald litteratur och dylikt. Vi har därför inte haft behov av att dela upp arbetet särskilt mycket utan vi har samarbetat bra. Vi var även från början väldigt eniga om arbetets tema då konflikthantering och att få ett perspektiv utifrån eleverna var något vi båda brinner för.

5.6. Användning av AI i studien

I vårt examensarbete har vi använt AI-tjänster som ChatGPT och Gemini som stöd för att få hjälp med synonymer, översättningar och formuleringar i arbetet. Vi ansvarar för allt innehåll i vårt arbete och allt AI-genererat material har granskats och bearbetats noggrant.

6. Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras resultaten av studiens insamlade material. Det insamlade materialet redogörs med en tematisk ansats, samt i relation till studiens syfte och frågeställningar.

Materialet analyseras därefter med utgångspunkt i studiens teoretiska ramverk, vilket innefattar Cohens konfliktpyramid (1995) och barndomssociologi.

Genom att tillämpa tematisk analys som metod i resultatavsnittet får vi en större möjlighet till en mer nyanserad analys av elevernas utsagor. Under processen med att systematiskt sortera och bearbeta materialet identifierades olika koder, vilka presenteras i tabell 2 nedan. Koderna utvecklades sedan till tre teman, de teman som framträder är följande: Pedagogers bemötande, bakomliggande konfliktorsaker och rätten till sin egen historia. Kodningsprocessen som utvecklade dessa teman redogörs i tabell 2. Tabell 1 nedan förtydligar vilka respondenter som tillhör vilken årskurs samt respektive verksamhet.

1. Tabell som visar respondenter

Respondenter	Årskurs	Fritidsverksamhet
-Grupp 1 Elev 4 Elev 1, Elev 2 och Elev 3	3-4 3 4	Fritidshem
-Grupp 2 Elev 5 och Elev 6 Elev 7 och Elev 8 Elev 9 och Elev 10	5-6 5 6 4	Fritidsklubb

2. Tabell som exemplifierar kodningsprocessen

Citat från insamlat material	Koder	Tema
<p>“Känns respektlöst att höja rösten till eleven, bättre att säga till på ett lugnt sätt och ge en chans att lugna ner sig först”</p> <p>“Pedagoger höjer oftast rösten till killarna, tjejerna blir tillsagda på ett mer lugnt sätt”</p>	Tonläge och verbala uttryck	Pedagogers bemötande
<p>“Hade en pedagog som hade bra ordning, om det blev tjafs så löstes det genom att man fick gå undan en stund och samla sig, man bemöttes alltid på ett bra sätt”</p> <p>“I den här situationen borde pedagogen vara strängare och säga till att det beteendet inte är ok”</p>	Förståelse och kommunikation	Pedagogers bemötande

<p>“Det känns jobbigt när man gör fel och inte får förklara varför, för då blir pedagogens bild av att man alltid gör fel”</p> <p>“Det är bäst när fröknarna är lugna för då känner man sig lyssnad på och får en chans att göra om och göra rätt, får en ny chans”</p>	<p>Missförstånd och anklagelser</p>	<p>Bakomliggande konfliktorsaker</p>
---	-------------------------------------	--------------------------------------

Under varje tema presenteras materialet med utgångspunkt i intervjufrågorna från de olika cases (se bilaga 2) och svaren har sorterats till de mest förekommande.

Eleverna gav uttryck för en rad olika tankar och idéer och konflikthantering var ett ämne som gav stort engagemang.

6. 1. Pedagogers bemötande: betydelsen av tonläge och verbala uttryck

Pedagogers bemötande i konfliktsituationer kan ha betydelse för situationens utfall och hur bemötandet tolkas utifrån en elevs perspektiv. Pedagogers bemötande var framträdande i elevernas utsagor och framför allt lyfts betydelsen av pedagogens tonläge och hur deras verbala uttryck yttrar sig i konfliktsituationer. Elev 1 uttryckte:

Elev 1: Känns respektlöst att höja rösten till eleven, bättre att säga till på ett lugnt sätt och ge en chans att lugna ner sig först.

Elevens uttryck grundas i case 2 (se bilaga 2) där pedagogen höjer rösten åt eleven som blir uppgiven av att förlora i kortspelet. Flertalet elever gav uttryck för att pedagogers tonläge och verbala uttryck kan bli en bidragande faktor till eskalering av en konflikt, vilket i stället kan undvikas genom att pedagogen har ett lugnare och mer förstående bemötande.

Elev 1 gav även uttryck för att pedagogens verbala uttryck kunde träda fram på olika sätt beroende av könsrelaterade aspekter:

Elev 1: Killar och tjejer bemöts olika vid bråk. Pedagoger höjer oftast rösten till killarna, tjejerna blir tillsagda på ett mer lugnt sätt.

Flera elever gav uttryck för att pedagoger bemöter dem med verbala uttryck och ett tonläge som indikerar att deras beteende är det primära problemet till att en lektion exempelvis är stökig. Utifrån flera elevers perspektiv handlar det i själva verket om att pedagogen inte har läget under kontroll och lägger över ansvaret på eleven i stället. Situationer där pedagogens bemötande uttrycktes i mer positiva bemärkelser framkom när det fanns en god förståelse och kommunikation gentemot eleven. Elev 6 berättar:

Elev 6: Hade en pedagog som hade bra ordning, om det blev tjafs så löstes det genom att man fick gå undan en stund och samla sig, man bemöttes alltid på ett bra sätt.

En pedagog med närvaro och lyhördhet för elevernas känslor lyfte flera elever som en betydande faktor för mer lösningsinriktade utfall i en konfliktsituation.

När man dagligen omges av olika intriger och konflikter, beskrev eleverna en trygghet av en närvarande pedagog som skapar förutsättningar för att möjliggöra stöttning och medling i konfliktsituationer. Elevernas behov av en närvarande och stödjande pedagog kunde även yttra sig i situationer när det skedde en dispyt mellan elever i en pågående aktivitet på fritidshemmet. Elev 2 uttryckte:

Elev 2: I den här situationen borde pedagogen vara strängare och säga till att det beteendet inte är ok.

I vårt insamlade material uppkom det att flera elever upplever att det bör tillkomma konsekvenser när någon beter sig felaktigt. Elevernas upplevelser av felaktigt beteende har utgångspunkt i situationen i gymnastiksalen där en dispyt skedde mellan flera elever angående förstörelse av ett bygge (se bilaga 2). Flera elever beskrev situationen med hög igenkänningsfaktor och pedagogens bemötande beskrevs som passivt. Elev 3 resonerade:

Elev 3: Pedagogen måste vara lite strängare, för de förstörde faktiskt bygget....

Elev 3 gav uttryck för att pedagogens bemötande upplevdes som att konflikten inte togs på allvar. Elev 3 uttrycker vidare att en bättre strategi hade varit om pedagogen gav stöttning till eleverna för att kunna skapa förutsättningar för dem att diskutera fram gemensamma lösningar. Elevens upplevelse kan tolkas som att pedagogen snarare tystar situationen och lägger över ansvaret enbart på eleverna att finna en lösning.

6.1.2. Analys

I relation till konfliktpyramidens (Cohen 1995) första och förebyggande nivå kan pedagogers bemötande betraktas utifrån social medvetenhet och värdegrundsarbete vilka utgör centrala färdigheter i det preventiva arbetet kring konflikthantering. En viktig faktor som kan öka förståelsen för elevers perspektiv av en konflikts utfall, kan vara pedagogens förmåga till kontinuerlig självreflektion av sitt eget bemötande; genom att kritiskt granska sina egna invanda mönster och verbala uttryck kan pedagogen säkerställa ett mer likvärdigt bemötande. Ett medvetet förhållningssätt kan därmed öka möjligheten till ett bemötande präglad av förståelse och kommunikation gentemot eleverna.

I respons till situationen i gymnastiksalen (se bilaga 2) gav elev 3 uttryck för ett behov av en stödjande pedagog som ger konkreta verktyg för att eleverna ska kunna hantera situationen. Vilket utgör pyramidens tredje nivå (Cohen 1995) som aktualiseras när en konflikt väl uppstått och de inblandade parterna är i behov av en stödjande part.

Utifrån flera elevers utsagor var pedagogens strategi att tysta ner konflikten och lägga ansvaret helt på eleverna. Att pedagogen tystar situationen kan tolkas som en kortsiktig metod för att återfå kontroll, men utifrån ett värdegrundsperspektiv kan detta riskera att lämna eleverna med en känsla av maktlöshet. Genom att pedagogen är mer aktiv i situationen och kan ge eleverna verktyg för att förstå varandras perspektiv, kan konflikten omvandlas till ett lärtillfälle i social medvetenhet.

I relation till begreppet barnsyn inom det barndomssociologiska perspektivet (Holmberg 2020, s. 41–45) påverkar pedagogens synsätt hur de bemöter eleven, det bidrar vidare till vilka möjligheter de skapar för elever att själva kunna agera i konfliktsituationer. För att möjliggöra ett självständigt agerande för eleverna behöver man som pedagog vara insiktsfull och bejaka eleverna som kompetenta aktörer som besitter egna idéer kring hur man kan hantera konflikter på fritidshemmet. Detta kan förslagsvis ske genom kontinuerliga fritidsråd där elevernas synpunkter lyfts fram och bidrar till ett gemensamt förebyggande arbete i konflikthantering. Det utgör en hållbar grund i pyramidens första nivå (Cohen 1995), då det kan främja elevernas egen förmåga att hantera framtida spänningar på ett konstruktivt sätt som vidare bidrar till elevernas möjlighet till olika strategier för konflikthantering.

Med hänvisning till Cohen (1995) behöver dock vikten av att betrakta konflikter med ett helhetsperspektiv där alla nivåer i pyramiden samspelar beaktas. Sammanfattningsvis innebär det att man som pedagog behöver vara lyhörd för vilken strategi och bemötande som bör tillämpas i den specifika situationen. I vissa situationer kan eleverna hantera konflikten på egen hand och i andra situationer kan det finnas behov av en stödjande pedagog. En annan viktig aspekt som var framträdande i vårt insamlade material var vilken påverkan bakomliggande orsaker kunde ha i konfliktsituationer.

6.2. Betydelsen av bakomliggande konfliktorsaker

Centralt i flera elevers utsagor var hur bakomliggande konfliktorsaker kunde medföra missförstånd och eskalering av konflikter. Flertalet elever nämnde att de ofta får en viss roll i klassen, och att det kan bli en utmaning:

Elev 6: Det känns jobbigt när man gör fel och inte får förklara varför, för då blir pedagogens bild av att man alltid gör fel.

Flera elever beskrev upplevelsen av att de blev placerade i olika kategorier av pedagoger. Det kan påverka hur andra pedagoger och elever betraktar dem. Elev 7 uttryckte:

Elev 7: Det är bäst när fröknarna är lugna för då känner man sig lyssnad på och får en chans att göra om och göra rätt, får en ny chans.

Elevernas upplevelser av att känna sig missförstådda och inte få möjlighet att förklara bakomliggande orsaker till konflikten kunde resultera i känslan av att man inte fick en andra chans. Att få utrymme till att förklara bakomliggande konfliktorsaker och få avreagera sig gav enligt flera elever möjlighet till att hantera konflikten på ett mer konstruktivt sätt. Utifrån case 2 (se bilaga 2) när eleverna spelade kortlek uttryckte en elev:

Elev 2: Skulle inte slå i bordet och ta ut det på någon annan... utan gå i väg och klämma på nåt mjukt för att lugna ner sig.

Att få förutsättningar att gå undan och lugna ner sig upplevde då många elever som en bra strategi för att sedan lättare kunna hantera konflikten. Flera elevers upplevelse av vilket utfall en konflikt kunde grunda sig i var även beroende av dagsform:

Elev 6: Det kan bero på att man har en dålig dag, hur man reagerar...

Enligt flera elever var det en vardaglig utmaning att bli bemött av pedagoger utifrån dagsform och välmående. Det fanns en större acceptans av att pedagoger fick ha en dålig dag och vara på dåligt humör. Vidare beskrev flera elever upplevelsen av att bli bemött utifrån sin personlighet och även här kunde könsaspekter vara framträdande. Flera elever beskrev att det var vanligt förekommande att killar utsågs som grundorsak till att lektionen blev stökig. Mycket av lektionens fokus riktades åt killarnas beteende. Det resulterade i mindre fokus på själva lektionen och dess undervisningssyfte. Elev 7 uttryckte:

Elev 7: Upplever ofta att man inte får förklara orsaken bakom utbrottet, det händer då att man blir oskyldigt anklagad.

Flera elever upplevde att pedagogens fokus ofta var på elevens personlighet, snarare än de specifika distraktionsmoment som var framträdande i situationen.

Med utgångspunkt i case 4 (se bilaga 2) när eleven smäller igen boken uppkom flera elevers synpunkter kring känslan av att bli missförstådd av en pedagog när man inte får chans att berätta bakomliggande konfliktorsaker. Dessa missförstånd kunde yttra sig genom känslor av upprördhet och frustration. Vidare beskrev flera elever att dessa känslor kunde bemötas av pedagoger genom att eleverna upplevde känslan av att bli straffad eller anklagad i konfliktsituationer. Med utgångspunkt i case 4 (se bilaga 2) där en elev upplevde lektionen som stökig och hade svårt att koncentrera sig, reflekterade elev 7 så här:

Elev 4: Har känt mig arg och besviken i liknande situationer, och då blir det oftast straff av läraren om man blir arg...

Elevens budskap grundas i bemärkelsen av att det inte finns någon större betydelse av hur vissa elever beter sig, pedagogens uttryck indikerar ändå på att eleven har gjort fel.

Pedagogens bemötande yttrar sig då genom missförstånd och anklagelse mot eleven. Flertalet elever reflekterade över vilken betydelse pedagogens förhållningssätt faktiskt kan ha i känslostyrda situationer. När intervjuaren ställde frågan om hur en pedagog kan reagera i stället svarade en elev:

Elev 6: En pedagog som alltid var med när vi körde pingis brukade låta en få ta en paus och samla sig när det blev konflikter och lyssnade alltid på ens historia om varför man blev så arg....

Betydelsen av att få utrymme till att förklara bakomliggande orsaker till ens beteende i en konfliktsituation var enligt flera elever en möjlighet för att konflikter inte skulle eskalera. Betydelsen av att bli sedd och hörd och att man har rätt till att berätta sin egen historia och bli tagen på allvar var enligt flera elever en förutsättning för att kunna hantera konflikter på ett konstruktivt sätt.

6.2.1. Analys

Elevernas utsagor kring bakomliggande konfliktorsaker kan tolkas utifrån nivå tre och fyra i konfliktpyramiden (Cohen 1995). Många bakomliggande konfliktorsaker som identifierades från elevernas upplevelser baseras mestadels på att de känner sig missförstådda och felaktigt anklagade. Upplevelsen var även att anklagelserna riktas mot ens personlighet, att man blir kategoriserad som en person som gör fel eller betar sig felaktigt. Att elever i dessa situationer inte får möjligheten att berätta vilka bakomliggande orsaker som kan ligga till grund för en konflikt resulterar i att eleverna anser att många konflikter snarare kan eskalera och resultera i stora utmaningar. En förutsättning enligt flera elever är ett större fokus på bakomliggande faktorer i den aktuella situationen i bemärkelsen av att arbeta mer preventivt för att motverka att dessa konflikter eskalerar till tämligen riskfyllda som når nivå 4, vilken utgör den sista STOPP-fasen i konfliktpyramiden (Cohen 1995).

Detta kan också uppfattas i förhållande till barndomssociologins syn på barn som kompetenta aktörer med egna erfarenheter, tankar och idéer (Källström 2022, s. 93). Elevernas uttalanden visar att de inte bara agerar impulsivt, utan att de själva kan se och förklara de grundläggande orsakerna till att konflikter uppstår och intensifieras. Detta framhäver eleverna som kompetenta aktörer, i stället för passiva mottagare av pedagogers tolkningar. Därutöver förklarar Holmberg (2020, s. 41–45) åtskillnaden mellan barnperspektiv och barns perspektiv. Elevernas uttalanden visar att de ofta upplever att de inte får chansen att dela med sig av sina egna erfarenheter och förklaringar kring konflikten. Pedagogernas sätt att bemöta situationen riskerar då att baseras på ett barnperspektiv, där pedagogernas uppfattningar av händelserna får företräde i stället för att belysa barns perspektiv. Det vill säga elevernas egna tankar, erfarenheter och känslor. Utifrån detta framträder vikten av underliggande faktorer

som kan ha betydelse i konfliktsituationer. Elevernas berättelser visar att konflikter inte bara handlar om det uppenbara beteendet i situationen, utan om hur eleverna känner att de blir uppfattade, hörda och bemötta. Genom att låta elevernas synpunkter komma fram kan det skapa bättre möjligheter att förstå orsakerna till konflikten och därmed förhindra att de förvärras.

6.3. Betydelsen av rätten till sin egen historia

Flertalet elever gav uttryck för betydelsen av att få berätta sin egen historia i konfliktsituationer. Flera elevers upplevelser indikerar på en önskan om att pedagoger är mer intresserade av att höra samtliga inblandade parter perspektiv i en konfliktsituation. För att känna sig sedd och att ens historia blir tagen på allvar. Elev 2 uttryckte:

Elev 2: Läraren viftar ofta bort situationen och tar det inte på allvar.

Elev 6 uttryckte vidare:

Elev 6: Det är bättre om fröknarna verkligen lyssnar på ens historia.

Att inte ges möjlighet att berätta sin egen historia beskrev flera elever som en utmaning. Eleverna beskrev vidare att det är viktigt att få berätta sin egen historia för att kunna hitta olika lösningsstrategier i en konfliktsituation. Detta ansågs även vara en förutsättning för att motverka känslostyrda reaktioner som potentiellt kan utvecklas till destruktiva konflikter.

Som tidigare nämnts väckte konflikthantering ett stort engagemang hos eleverna, de presenterade en rad olika idéer kring hur olika förhållningssätt påverkar konfliktens förlopp. Enligt eleverna uppstår ofta stökiga situationer under fritidshemmets läxhjälp, där avsaknaden av möjlighet att berätta sin egen historia beskrevs som en utmaning. Med utgångspunkt i case 4 (se bilaga 2) framgår det att en elev har svårt att koncentrera sig då det är mycket ljud i klassrummet. Elev 8 uttrycker:

Elev 8: Bättre att pedagogen erbjuder ett lugnare rum då det är stökigt.

Detta indikerar på att eleverna kan tappa fokus och få svårare att arbeta i klassrummet. Enligt elev 8 kan en mer strukturerad och tyst miljö förbättra situationen för att kunna koncentrera

sig och arbeta mer effektivt. I intervjuerna framträdde också elevernas upplevelse av att pedagogerna bestämde mycket mellan sig själva och inte inkluderade eleverna. Enligt elev 8 var det en utmaning att aktiviteter ändras med kort varsel. Med utgångspunkt i case 3 (se bilaga 2) uttrycker elev 9:

Elev 9: När en pedagog ändrar aktiviteter precis innan vi ska gå ut och spela fotboll blir jag besviken och arg.

En annan elev reflekterade så här:

Elev 10: Pedagogerna tänker mycket på sina egna viljor och inte på det vi vill när vädret ändras, tycker att det är orättvist.

Elevernas utsagor visar att det vanligt förekommande uppstår konflikter i samband med att raster och planerade aktiviteter ändras med kort varsel. De upplever då att pedagoger kan ändra planerade aktiviteter och föreslå andra aktiviteter som eleverna inte har fått information om i förväg eller inte är intresserade av att delta i. Detta kunde då skapa frustration för eleverna, särskilt när de redan hade förberett sig mentalt för en specifik aktivitet. Dock menar eleverna att pedagogerna oftast har alternativa aktiviteter att erbjuda, vilket gör att förändringar hade kunnat hanteras bättre med tydligare kommunikation i förväg. Flera elever beskriver också att det känns jobbigt när de har sett fram emot något och sedan blir besvikna när det inte blir av. I intervjuerna framträdde elevernas upplevelser av att pedagogerna inte alltid tar hänsyn till deras behov och åsikter vid planering av aktiviteter vilket kunde bidra till en känsla av att inte bli lyssnad på.

6.3.1 Analys

Utifrån ett barndomssociologiskt perspektiv kan elevernas utsagor förstås som uttryck för barn som är kompetenta aktörer med egna erfarenheter och tolkningar i sin vardag (Källström 2022, s. 93). När elev 8 beskriver behovet av ett lugnare rum kan detta tolkas som att eleven inte enbart reagerar på situationen, utan också reflekterar över möjliga lösningar. Denna tolkning kan relateras till den första och förebyggande nivån av Cohens konfliktpyramid (1995), där syftet är att etablera en trygg och stödjande miljö innan konflikter uppstår (Hakvoort 2020, s. 44–45). Elevens uttryck för behov av lugn kan tolkas som en indikation på

att den förebyggande miljön inte fullt ut möter elevens behov. Genom att lyssna på och beakta sådana perspektiv från eleven kan verksamheten få möjlighet att arbeta mer förebyggande.

Holmberg (2020, s. 45) förklarar att det finns en distinktion mellan barns perspektiv och barnperspektiv. Elevernas utsagor visar att deras egna perspektiv som exempelvis kan vara upplevelser av frustration när aktiviteter ändras, inte alltid tas på allvar av pedagoger. När elev 9 uttrycker besvikelsen över att en aktivitet ändras med kort varsel, och elev 10 beskriver det som orättvist, synliggörs deras egna erfarenheter och känslor. Detta är ett exempel på barns perspektiv, då det utgår från deras egna upplevelser av situationen. Samtidigt tyder resultaten på att pedagogerna i högre grad agerar utifrån ett barnperspektiv, där beslut fattas utifrån vad pedagoger anser vara bäst för eleven. Även om intentionen kan vara att skapa en fungerande verksamhet, riskerar detta att osynliggöra elevens egna perspektiv när de inte inkluderas i beslutsprocessen. Detta kan leda till att elever upplever bristande delaktighet, vilket flera elever också ger uttryck för.

Sammanfattningsvis visar detta att ett effektivt förebyggande arbete enligt den första nivån i Cohens konfliktpyramid (1995) efterfrågas att elevers synpunkter beaktas och inkluderas i verksamheten. När elever får möjlighet att påverka utformningen av sin vardag ökar chanserna för en trygg miljö, vilket i sin tur kan bidra till att minska risken för konflikter.

7. Diskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens resultat i förhållande till syfte, frågeställningar och tidigare forskning. Diskussionen avslutas med en metoddiskussion samt förslag på vidare forskning och vilka implikationer studien kan få för praktik, policy och lärarutbildning. Studiens syfte var att synliggöra elevers perspektiv på ett urval av strategier för konflikthantering på fritidshemmet utifrån fiktiva fallbeskrivningar. Vad gäller den första frågan om hur elever beskriver sin upplevelse av olika strategier för konflikthantering på fritidshemmet, har studien visat att kommunikation och förståelse är viktiga faktorer för att skapa goda förutsättningar för konflikthantering. När det kommer till den andra frågan om hur eleverna resonerar kring möjligheter och utmaningar av olika strategier för hantering av konflikter, kan vi konstatera att det blir en utmaning för eleverna om man inte får möjligheten att berätta bakomliggande konfliktorsaker och få berätta sin egen historia av en konfliktsituation.

Eleverna beskriver att kommunikation och förståelse kan skapa goda förutsättningar för olika strategier för konflikthantering, vilket ligger i linje med studiens första frågeställning. Särskilt lyfter eleverna betydelsen av pedagogers tonläge och verbala uttryck, samt hur det i sin tur kan påverka en konfliktsituation. Pramling, Samuelsson och Sheridan (2003) betonar värdet i barns delaktighet och understryker att barns sätt att tänka och kommunicera bör beaktas och få utrymme inom pedagogisk praktik. Delaktigheten lyfts som ett förhållningssätt för att bemöta barn med respekt, i relation till vår studie kan detta tolkas som att de deltagande eleverna fick utrymme att delge sina tankar och upplevelser av konflikter (Pramling Samuelsson & Sheridan 2003, s. 70–71).

Friberg (2020, s. 110–111) betonar att uppkomsten av en konflikt kan bero på bristande kommunikation och föreslår konstruktiv kommunikation som ett verktyg som kan tillämpas i rådande situationer. Konstruktiv kommunikation innebär att man djup-lyssnar och förblir öppen för andras budskap oavsett vilken inställning man själv har. Metoden betonar tydlig kommunikation för att gemensamt kunna reflektera över gynnsamma lösningar (Friberg 2020, s. 111). Det belyser vikten av att elevernas egna historier får utrymme i fritidshemmet. På detta sätt kan fritidshemmet fungera som en stödjande arena vilket är i linje med tidigare forskning. Hakvoort och Olsson (2014) framhäver exempelvis konfliktsituationer som lärandetillfällen, där eleverna kan utveckla samarbetsförmåga och diskutera skilda perspektiv. Med hänvisning till styrdokument (Lgr 22, s. 11–12) förespråkas skolan och fritidshemmet som en plats där skiljaktiga värderingar och uppfattningar öppet ska få utrymme för diskussion.

Resultatet visar också elevernas resonemang kring strategiernas möjligheter och utmaningar, vilket följer studiens andra frågeställning. Genom att studien utgår från elevernas perspektiv synliggör det elevernas upplevelser av olika strategier tolkas och tillämpas i praktiken. Eleverna lyfter särskilt vikten av att få berätta bakomliggande konfliktorsaker samt berätta sin egen historia. Friberg (2020, s. 109) poängterar att alla sociala situationer är kontextberoende och att människors upplevelser aldrig är identiska, hur vi tolkar världen grundas i våra tidigare erfarenheter och värderingar. I exemplet från gymnastiksalen (se bilaga 2) gav flera elever uttryck för att pedagogens passiva bemötande blev en utmaning för att kunna hantera konflikten. I denna situation efterfrågar eleverna ett aktivt och stödjande bemötande från pedagogen som tillhandahåller konkreta verktyg till eleverna för att på egen hand kunna hantera konflikten. Trots att pedagogen kan ha en god intention med sitt bemötande, blev det enligt eleverna en för stor utmaning för att kunna hantera konflikten på ett konstruktivt sätt. I enlighet med Holmberg (2020, s. 42–45) är distinktionen mellan ett barns perspektiv och ett

barnperspektiv viktigt att ha i åtanke. Detta understryker vikten av att pedagoger iakttar och analyserar den specifika situationen och beaktar elevernas tolkningar och upplevelser av situationen. Med koppling till Hakvoorts (2010) studie finns en komplexitet i val av rätta strategier i konfliktsituationer. Hakvoort poängterar vikten av att identifiera bakomliggande orsaker, snarare än att enbart fokusera på ytliga lösningar, vilket framhåller betydelsen av fritidshemmets förebyggande arbete av konflikter (Hakvoort 2010, s. 166).

I vår studie visar resultaten att flertalet elever ger uttryck för att lösningsstrategier oftast är beroende av den specifika konfliktsituationen (Hakvoort 2010, s. 166). I linje med Scherzinger och Wettsteins studie (2019) betonas elevens perspektiv som en viktig grund för att synliggöra deras synvinkel på verksamheten. I resultaten framkom det även att många konflikter grundas i missförstånd mellan elever och pedagoger. Eleverna beskrev detta som utmanande, och för att vända denna utmaning till en möjlighet kan ett gemensamt förebyggande arbete vara gynnsamt. Arbetet kan därmed innefatta kunskap om olika verktyg och tillvägagångssätt för elever och pedagoger att hantera konflikter på i fritidshemmet, vilket kan skapa förutsättningar för ett mer långsiktigt arbete i konflikthantering.

7.1. Metoddiskussion

Då studiens syfte var att synliggöra elevens perspektiv på konflikthantering, var valet av en kvalitativ metod relevant. Metoden gjorde det möjligt för oss att få en djupare insikt i elevernas tankar, erfarenheter och känslor. Detta framträder i resultaten, där eleverna formulerar nyanserade tankegångar kring pedagogernas bemötande, bakomliggande konfliktorsaker samt rätten till sin egen historia. Samtidigt finns det många aspekter av metodvalet som behöver problematiseras. En central begränsning i vår studie var användningen av en vinjettmetod (Bryman 2018). Även om metoden skapade goda förutsättningar för studien att framhålla elevernas reflektioner kring konfliktsituationer, var dessa situationer utifrån fiktiva scenarier snarare än faktiska upplevelser. Vilket betyder att elevernas utsagor kanske inte korrekt återspeglar deras faktiska beteende i konflikter.

Resultatet kan därmed ha en påverkan på att eleverna resonerade utifrån vad de anser som önskvärt eller rimligt snarare än på sina egna konkreta handlingar. Samtidigt är det avgörande att ha i åtanke att vinjetterna vi använde i vår studie är skapade av oss. Detta betyder att de grundar sig på vår egen syn på vilka slags konflikter som ofta förekommer i fritidshemmets verksamhet. Detta kan ha påverkat resultatet, eftersom andra sorters konflikter eller synsätt eventuellt inte blev inkluderade. Att teman som pedagogers bemötande och rättvisa blev

tydligt i resultatet kan därför också bero på hur vi utformade de fiktiva scenarierna och vilka frågor vi ställde till eleverna.

Även urvalet kan problematiseras då studien genomfördes på en skola med ett etablerat arbete kring konflikthantering, vilket kan ha påverkat elevernas sätt att resonera kring konflikter. Det är därmed möjligt att eleverna har utvecklat ett mer tänkande språk när det gäller konflikthantering, än vad som skulle varit fallet i en annan skolkontext. Detta tyder på att resultaten inte utan vidare kan överföras till andra skolor. Vår studie baseras på ett relativt fåtal deltagare, vilket medför ett begränsat resultat. Datainsamlingen kan även ha påverkat utfallet. Intervjuerna genomfördes av vuxna, vilket kan ha fått eleverna att justera sina svar efter vad de trodde var socialt accepterat. Detta kan märkas genom att många elever framhöll betydelsen av lyhörda pedagoger och rättvist bemötande, detta kan vara svar som är påverkade av rådande normer. Samtidigt kan intervjusituationen ha begränsat vissa elevers vilja att uttrycka kritik mot pedagoger.

Valet av tematisk analys (Alvinus 2023) har lett till en tydlig struktur i resultatet, där vi kunnat peka ut återkommande teman. Samtidigt medför analysen att vi som blivande fritidshemslärare har varit aktiva i att förstå och sortera material. De teman som presenteras är pedagogers bemötande, bakomliggande konfliktorsaker och rätten till sin egen historia och är därmed inte neutral, utan ett resultat grundat i våra tolkningar. Det finns en möjlighet att andra möjliga tolkningar eller nyanser inte har lyfts fram.

Sammanfattningsvis har metodvalen påverkat studiens resultat på olika sätt. Vinjettmetoden har lett till eftertänksamma och argumenterade svar som belyser elevernas tankar kring konflikter. Däremot har metoden i mindre utsträckning fångat hur konflikter faktiskt utspelar sig i praktiken. Detta innebär att studien i större utsträckning visar elevernas uppfattningar om konflikthantering i stället för deras verkliga handlingar. Ett alternativt val av metod kunde ha resulterat i andra insikter. Till exempel skulle observationer av konflikter i fritidshemmet kunna ge en tydligare förståelse för hur elever och pedagoger agerar i praktiken. Detta skulle kunna hjälpa till att belysa aspekter som eleverna ibland inte alltid förmedlar under intervjuerna, som exempelvis kroppsspråk, spontana reaktioner och samspelet i stunden.

Vidare forskning:

Det vore relevant för vidare forskning att genomföra studier i andra skolkontexter där observationer kan tillämpas för att belysa och analysera hur olika omständigheter påverkar elevernas upplevelser av konflikthantering.

Det vore värdefullt för vidare studier att inkludera ett bredare urval av deltagande elever, för att synliggöra flera faktorer som hur normer och kulturella aspekter kan göra för anspråk i konfliktsituationer. Det skulle också vara intressant att synliggöra pedagogers perspektiv av konflikthantering på fritidshemmet för att få en ännu djupare insikt. En kvantitativ ansats skulle kunna tillämpas för att genom enkätundersökningar synliggöra pedagogers upplevelser av konflikthantering. Det kan synliggöra vilka skillnader som framkommer av pedagogers och elevers upplevelser av konflikter i fritidshemmet. I vår studie skulle även andra teoretiska utgångspunkter som relationell pedagogik (Holmberg 2020) kunna bidra med vidare perspektiv av den relationella aspekten mellan pedagoger och elever som framkommer i konflikter på fritidshemmet.

Implikationer för praktik, policy och lärarutbildning:

Som tidigare nämnts i studien framgår det att elever upplever faktorer som pedagogers lyhörda bemötande, betydelsen av att bli hörd samt möjligheten att dela sin egen historia som viktiga aspekter i konfliktsituationer. I relation till styrdokumentet (Lgr 22), framgår det att eleverna ska ges inflytande över utbildningen. *“De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem”* (Lgr 22, s. 15). Mot denna bakgrund visar vår studie att det är betydelsefullt att lyfta elevperspektivet och att framhäva elevens synvinkel på konflikthantering.

Pihlgren (2019) betonar att lärarstudenter ofta känner en brist på utbildning inom konflikthantering, även om det finns många metoder tillgängliga (Pihlgren 2019, s. 17). För lärarutbildningen är det därmed viktigt att ge framtida pedagoger nya insikter och kunskap om konflikthantering med hänsyn till elevers perspektiv. Det handlar inte enbart om att ta till sig olika metoder, utan även om att skapa en inställning där elever betraktas som kompetenta individer och att deras erfarenheter respekteras.

Vår studie tyder på att detta kan bero på att det krävs mer fokus på att bemöta eleverna på ett lyhört och elevnära sätt i praktiken. Detta kan leda till att framtida pedagoger känner större säkerhet i att hantera konflikter på ett mer lyhört och inkluderande vis.

8. Slutord

Under arbetet med denna uppsats har vi, Moa och Berfin samlat på oss många erfarenheter, kunskaper och perspektiv som har gjort det möjligt för oss att undersöka elevers perspektiv på konflikthantering i fritidshemmet. Att arbeta tillsammans med denna uppsats har gjort att planeringen och arbetsprocessen har fungerat utmärkt. Vi vill även tacka vår handledare Claudia Schumann, som har varit ett stort stöd under uppsatsens gång. Slutligen vill vi tacka våra familjer, som har varit stöttande och uppmuntrande under hela processen. Detta arbete har därmed stärkt oss och gett oss lärdomar om att ta vara på elevers perspektiv på fritidshemmet, dessa erfarenheter kommer vi ta med oss i vårt kommande yrkesliv som fritidshemslärare.

9. Referenser

- Alvinus, A. & Borglund, A. & Larsson, G. (2023). *Tematisk analys: Din handbok till fascinerande vetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Bjereld, U. & Demker, M. & Hinnfors, J. (2009). *Varför vetenskap?: om vikten av problem och teori i forskningsprocessen*. Lund: Studentlitteratur.
- Cohen, R. (1995). *Students resolving conflict: peer mediation in schools*. Ny uppl. Tucson: Good Year Books.
- Davidson, B. & Patel, R. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Friberg, B. (2020). Centrala färdigheter. I: Hakvoort, I. & Friberg, B. (red.) *Konflikthantering: Professionellt lärarskap*. Malmö: Gleerups, s. 101-139.
- Hakvoort, I. (2019). Att begreppsliggöra konflikt och konflikthantering i skolan. I: Pihlgren, A-S. (red.) *Skolans konflikter: vad varje lärare bör veta*. Lund: Studentlitteratur, s. 35–52.
- Hakvoort, I. (2020). Skolans uppdrag och konflikthantering. I: Hakvoort, I. & Friberg, B. (red.) *Konflikthantering: Professionellt lärarskap*. Malmö: Gleerups, s. 23–63.
- Hakvoort, I. (2010). The conflict pyramid: A holistic approach to structuring conflict resolution in schools. *Journal of Peace Education*, 7:2, 157–169.
- Hakvoort, I., Larsson, K., & Lundström, A. (2020). Teachers' Understandings of Emerging Conflicts. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 64(1), 37–51.
- Hakvoort, I., & Olsson, E. (2014). The school's democratic mission and conflict resolution: Voices of Swedish educators. *Curriculum Inquiry*, 44(4), 531–552.

Holmberg, L. (2019). Prolog. I: Pihlgren, A-S. (red.) *Skolans konflikter: vad varje lärare bör veta*. Lund: Studentlitteratur, s. 11–15.

Holmberg, L. (2020). *Perspektiv i fritidshem*. Stockholm: Natur & Kultur.

Källström, Å. (2022). Att intervjua barn. I: Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber, s. 92–103.

Larsson, K. & Lundström, A. & Hakvoort, I. (2022). How teachers understand and strategize about emerging conflicts. *British Educational Research Journal*, 48, 785–802.

Pramling Samuelsson, I. & Sheridan, S. (2003). ”Delaktighet som värdering och pedagogik. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 8(1-2), s 70–84.

Pihlgren, A-S. (2019). Inledning: Skolan som konfliktarena. I: Pihlgren, A-S. (red.) *Skolans konflikter: vad varje lärare bör veta*. Lund: Studentlitteratur, s. 17–34.

Scherzinger, M., & Wettstein, A. (2019). Classroom disruptions, the teacher–student relationship and classroom management from the perspective of teachers, students and external observers: A multimethod approach. *Learning Environments Research*, 22(1), 101–116.

Skolverket (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. Stockholm: Skolverket.

Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

9.1 Bilaga 1: Information och Samtyckesblankett

Huddinge, 20/2–26

Information om examensarbete-Elevperspektiv på konflikthantering i fritidshemmet

Vi (Moa och Berfin) är studenter på grundlärarprogrammet med inriktning mot fritidshem vid Södertörns högskola. Denna sista termin på utbildningen skriver vi ett examensarbete som omfattar en mindre undersökning som är relevant för fritidshemmets praktik och vårt kommande yrke. Studien kommer att handla om att synliggöra elevers perspektiv på konflikthantering på fritidshemmet. Syftet är att få insikt i elevernas upplevelser och hur de resonerar kring olika strategier vid hantering av konflikter på fritidshemmet. För att samla in materialet till studien skulle vi gärna vilja besöka (skolans namn) mellan den 24 och 30 april under skoldagen. Vi skulle då vilja intervjua eleverna och kommer endast att anteckna svaren.

Genomförandet av uppsatsen är reglerat av etiska riktlinjer som rör tystnadsplikt och anonymisering. Detta betyder att barnets, familjens, personalens och verksamhetens identitet inte får avslöjas. Det insamlade materialet avidentifieras och inga personuppgifter kommer att hanteras (tex inspelningar/film, register med personuppgifter eller namn) kommer att upprättas. Materialet kommer inte att användas i något annat sammanhang utan bara i det egna analysarbetet. Enligt Lärarutbildningens rutiner förstörs materialet efter avslutad utbildning. Den färdiga uppsatsen kommer sedan att publiceras digitalt genom publikationsdatabasen DiVA.

Med detta brev vill vi informera om studien samt be om ert medgivande för ert barns deltagande i studien. Alla medverkande barn kommer även att bli åldersadekvat informerade om studien och ges möjlighet att besluta om sitt eget deltagande. All medverkan i studien är frivillig och

kan avbrytas när som helst, även efter att materialinsamlingen har påbörjats och utan att något skäl behöver anges.

Kontakta gärna oss eller min handledare för ytterligare information!

Vänliga hälsningar, Moa Lofterud och Berfin Sahin

Kontaktuppgifter:

Handledare:

Claudia Schumann

Kontaktuppgifter:

Södertörns högskola

Alfred Nobels alle 7 Flemingsberg

Postadress:

141 89 Huddinge

Telefon 08-608 40 00

Epost

info@sh.se

9.2 Bilaga 2: Fiktiva fallbeskrivningar

Case 1: På fritids bygger några elever i årskurs 5 en bana i idrottshallen. De har samarbetat länge och planerat noggrant. En elev, Melissa flyttar en av bänkarna för att använda den till något annat utan att fråga. Då rasar en del av bygget som de andra eleverna hade gjort. De andra eleverna blir arga och säger att Melissa förstörde deras bygge. Melissa svarar att hon inte trodde att det skulle göra något. Pedagogerna Ida går fram och säger med lugn röst: ”Jag ser att en del av bygget rasade när bänken flyttades”. Ida ber sedan eleverna att prata med varandra och försöka hitta en lösning tillsammans.

Diskussionsfrågor:

Vad tycker ni om Idas reaktion?

Vad kunde Ida göra nästa gång?

Case 2: På fritids spelar några elever i årskurs 6 ett kortspel. En elev, Linus förlorar flera gånger och slår plötsligt handen i bordet så korten flyger. Pedagogerna Hanna reagerar direkt och säger med hög röst: “Nu får du skärpa dig! Så där betar man sig inte!” Linus blir tyst och lämnar bordet.

Diskussionsfrågor:

Hur skulle du känt dig i en liknande situation?

Vad tycker du om hur Hanna reagerar?

Case 3: På fritids i årskurs 5 har några elever planerat att spela fotboll ute. När de ska gå ut börjar det regna och de måste stanna inne. En elev, Mira blir arg och säger: ”Det är orättvist. Vi skulle ju spela fotboll!”

Pedagogen Linus går fram lugnt och säger med lugn röst:

“Jag ser att du blev besviken när det inte blev som du tänkt.”

Linus fortsätter: “Vi kan prata om vad du skulle vilja göra i stället.”

Mira är fortfarande besviken men stannar kvar i rummet.

Diskussionsfrågor:

Hur skulle du känt dig i en liknande situation? Hade du stannat kvar?

Vad tycker du om Linus reaktion?

Case 4: På fritids i årskurs 6 sitter elever och gör läxor. Det är hög ljudnivå i rummet. En elev, Adam säger: ”Jag kan inte koncentrera mig”.

Pedagogen Peter svarar med irriterad röst: ”Det är inga problem, du måste fortsätta arbeta”.

Adam suckar, stänger sin bok hårt och slutar arbeta.

Diskussionsfrågor:

Hur skulle du känt dig i en liknande situation?

Hur tänker du om hur Peter reagerar?